

Environmentálny žurnalizmus

V prvých dňoch októbra 1999 sa v Bratislave konala konferencia **Environmentálny žurnalizmus – výzvy po roku 2000** ako spoločný projekt Medzinárodného centra pre žurnalistov vo Washingtone, D. C. a Academie Istropolitany Novy vo Svätom Jure.

Na tomto medzinárodnom podujatí sa zúčastnili novinári z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Slovenska a Spojených štátov amerických.

Na otvárací recepcii v Redute podpredseda vlády Ivan Mikloš vo svojom príhovore okrem iného podčiarkol nevyhnutnosť budovania občianskej spoločnosti, na čom sa nemalou mierou zúčastňujú práve novinári.

Počas soboty a nedele sa v kongresovom centre hotela Danube zišli novinári s environmentálnymi expertmi, predstaviteľmi štátnej správy a podnikateľských kruhov, s cieľom prediskutovať problémy, s ktorými sa stretávajú pri získavaní informácií z oblasti životného prostredia a sprostredkúvania týchto informácií verejnosti.

Mediálna prezentácia environmentálnych problémov ktoréhokoľvek regiónu na svete je veľmi dôležitá na to, aby verejnosť pochopila tieto problémy i na prijatie konštruktívnych riešení. Aby boli médiá schopné túto úlohu zohrať, musia vykonávať adekvátny zber informácií a takisto dbať o šírenie vedeckých, technických, sociálnych a ekonomických aspektov environmentálnej problematiky. Mnohí environmentálni reportéri sa pritom stále stretávajú s prekážkami. Zámerom konferencie bolo poukázať na tieto okolnosti, preto sa účastníci zaoberali nasledujúcimi tematickými okruhmi:

- prístup verejnosti k informáciám vlády, štátnej správy a priemyselným dátam,
- investigatívna žurnalistika a jej úloha v mediálnej prezentácii environmentálnych problémov,
- pochopenie vedeckých súvislostí v článkoch a reláciách s environmentálnou tematikou,
- etika v environmentálnej žurnalistike,
- ponuka a akceptovanie environmentálnych mediálnych produktov vydavateľmi a verejnosťou.

Konferencia, vedená formou okrúhleho stola s moderovanými prezentáciami a diskusiou, poskytla tak fórum na výmenu názorov a skúseností. Účastníci mali možnosť definovať problémy súčasnej environmentálnej žurnalistiky vo všetkých zúčastnených krajinách, diskutovať na tému environmentálna politika, jej nedávna minulosť, súčasnosť a vyhliadky do budúcnosti. Veľký záujem vzbudila aj kontroverzná problematika jadrových elektrární.

Účastníci konferencie definovali niekoľko základných environmentálnych otázok globálneho charakteru, na ktoré treba nájsť odpovede: výroba energie, ochrana prírodných oblastí, priemyselné znečisťovanie, kontrola vodných tokov, hospodáre-

nie s prírodnými zdrojmi, doprava, bývalé vojenské základne, znečisťovanie ovzdušia a vody, likvidácia odpadu, ochrana voľne žijúcej zveri, využívanie pôdneho fondu a genetické inžinierstvo.

Podujatie bolo veľmi prínosné pre všetkých zúčastnených, o čom svedčia aj jeho závery. Novinári vidia problémy na jednej strane v zložitom prístupe k informáciám a v spolupráci s úradmi a inštitúciami, no na druhej strane uznali, že prinášajú niekedy nedostatočne presné informácie, čo je vlastne odrazom nedostatku príslušných vedeckých poznatkov o publikovanej problematike i neobjektívnosti informácií.

Azda najväčšou výzvou pre budúcnosť je, ako dostať články s environmentálnou tematikou na prvé stránky novín. A to nielen tie, ktoré informujú o ekologických katastrofách, a tým sú pre čitateľov atraktívne, ale aj tie na prvý pohľad nezaujímavé a neustále sa opakujúce. Tie, ktoré nás informujú o znečistení ovzdušia, vody, zväčšujúcej sa ozónovej diere, o tom, že na našej planéte stále pokračuje ničenie dažďových pralesov, domova mnohých druhov organizmov, ktoré inde na Zemi nenájdeme. Články s environmentálnou tematikou by mali byť na prvých stránkach novín, rovnako ako tie, ktoré informujú o iných vážnych a alarmujúcich skutočnostiach.

Katarína Ďurkovská

Cena EUROSITE Biosférickej rezervácii Poľana

EUROSITE je medzinárodná organizácia so sídlom vo Francúzsku a Holandsku, ktorá vznikla r. 1989 na podporu starostlivosti o prírodu, hlavne na medzinárodnej úrovni. V súčasnosti má 69 členov zo štátnej

i súkromnej sféry, jediným jej členom zo Slovenska je DAPHNE, Centrum pre aplikovanú ekológiu. Avšak na projektoch a seminároch EUROSITE sa aktívne zúčastňujú i viacerí ďalších našich odborníkov.

Prestížna cena – Eurosite Management Award – sa udeľuje od r. 1993 v dvojročných intervaloch. Ten-

to rok ju získala Biosférická rezervácia Poľana. Komisia vyberala z 30 návrhov 11 krajín. Ocenila najmä aktivity na záchranu horských lúk a pasienkov, ktoré sa za uplynulé dva roky na území BR Poľana uskutočnili v spolupráci s miestnou komunitou. Cenu oficiálne odovzdali v holandskom Groningene.

Európske ocenenie BR Poľana je o to vzácnejšie, že prišlo vo veľmi zložitom a náročnom období, keď útlm poľnohospodárstva spôsobuje, že horské lúky a pasienky sa využívajú nedostatočne, alebo vôbec. Situáciu treba nevyhnutne zvrátiť nielen z ekonomických dôvodov, ale aj kvôli ochrane biodiverzity.

Dušan Slávik

Etika a právo životného prostredia

Ján Čipkár: *Etika a právo životného prostredia*. MANACON, Košice 1999, 107 strán.

Problematika životného prostredia je charakteristická nielen svojimi zeme-pisnými dimenziami. Globálny charakter ekologických problémov sa odráža aj v rôznorodých profesijných záujmoch odlišných spoločenských skupín, ktoré konfrontujú svoje odvetvové, politické či svetonázorové postoje.

Autor publikácie je reprezentantom medziodvetvového prístupu k tejto zložitej problematike. Vzdelaním filozof, pracovným zameraním na etiku práva ako učiteľ a vedecký pracovník Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach sa dlhodobo zaoberá zdanlivo "druhoradými" otázkami dynamického života našej spoločnosti. Kniha odráža v skutočnosti dva rovnocenné okruhy: etiku životného prostredia a právo životného prostredia. Táto skutočnosť je zrejma aj zo štyroch kapitol, na ktoré sa člení: I. Človek a príroda v dejinách ľudskej spoločnosti, II. Fronésis ako korekcia mocenského vzťahu človeka k prírode, III. Etika a právo životného prostredia,

IV. Environmentálne požiadavky na profesijnú etiku v postmodernej spoločnosti a v právnom štáte.

Prvá kapitola je historizujúcim priezrom podmieňujúceho sa vzťahu systému človek–príroda. Zatiaľčo v raných obdobiach vývoja ľudstva bol človek jednoduchou súčasťou prírody či dokonca jej integrálnou zložkou, v období kapitalizmu sa príroda redukuje na obyčajnú zásobárňu zdrojov a surovín, ako aj rezervoár odpadov.

V druhej kapitole je zdôraznená myšlienka nezastupiteľnosti filozofie pri odkrývaní podstaty súčasnej ekologickej krízy. Táto globálna kríza primárne nie je rozporom človeka a prírody, nakoľko človek sám do nej patrí a je jej evolučne prispôbostený. V skutočnosti je rozporom veľkých, proti sebe stojacich systémov: kultúry a prírody. Kultúru, ako prejav často protirečivej činnosti spoločnosti, je nevyhnutné prispôbiť prírode, zatiaľčo opačný postup pri riešení ekologickej krízy by ohrozoval človeka samotného.

Etických a právnych aspektov životného prostredia sa dotýka tretia kapitola. Autor konštatuje, že v moderných demokratických spoločnostiach sa v súčasnosti už viac volá po etike, ktorá by sa zaoberala vzťahom človeka (ľudstva) k prírode a životnému prostrediu. Jeho doterajší vzťah k životnému prostrediu je totiž stále považovaný prevažne za

ekonomický, prinášajúci výhody, ale menej už povinnosti.

Pojem *etika životného prostredia* označuje vednú disciplínu, ktorá sa zaoberá sociálne prijateľnými mravnými normami a morálnymi princípmi správania sa určitého subjektu vo vzťahu k životnému prostrediu. Jej predmetom sú mravné a morálne vzťahy medzi ľuďmi a prírodným svetom, princípy úcty k životu, prírode, harmónii a pod.

Súbežne s presadzovaním etických vzťahov k životnému prostrediu, ich ochranu a podporu má poskytovať právo životného prostredia. V tejto súvislosti osobitnú kvalitu nadobúda inštitút právnej prevencie, nakoľko eticky prijateľným druhom ohrozenia či znečistenia životného prostredia je také, ktoré vôbec nenastane.

Štvrtá kapitola poskytuje isté impulzy na zamyslenie, konfrontáciu názorov a formulovanie výhrad. Je teda inšpiratívna a diskusná časťou práce, čo možno dokumentovať napríklad snahou autora o vymedzenie takých pojmov, ako je ekologické vedomie, environmentálne vedomie, environmentálnoprávne vedomie, či environmentálne právo alebo právne vedomie.

Sympaticky vyznieva aj bezprostredné reagovanie na najaktuálnejšie kroky "zelenej legislatívy" u nás. Autor rozoberá obsah zákona č. 171/1998 Z. z. o prístupe k informáciám o životnom prostredí, ktorý je ďalším krokom k harmonizácii s právom Európskej únie (On the Freedom of Access to Information on the Environment, Direction, 90/313/EEC). Etickou stránkou preferovania individuálnych záujmov a práv občanov vo vzťahu k životnému prostrediu je skutočnosť, že prístup k environmentálnym informáciám je občanovi zaručený bez preukazovania právneho či iného záujmu alebo dôvodu.

Publikácia je hodnotným príspevkom k formovaniu etických a právnych kritérií vzťahov k životnému prostrediu v demokratickej spoločnosti usilujúcej sa o vstup do spoločenstva právnych štátov. Súčasne odráža dlhodobé úsilie autora o preniknutie do spoločenskovedných zložitostí, ktoré obsahuje multidisciplinárnosť problematiky životného prostredia. Preto možno odporučiť túto knižnú publikáciu odborným pracovníkom, ako aj študentom vysokých škôl s humanitným zameraním.

Ján Pirč